

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

27. Vocox[ch]ura portus à Rege Turriano datur ad fund. illic
Christianitatem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

eleganti stylo Iaponicè scripserat, huius vnum aut alterum caput collectis vna Christianis legebat, Echandoni filius natu maior, sacris olim à Xa- uerio ablutus. Libri exemplar (ranti opus fecerat) Almeida petiit, ob- tuitque ipsomet ab auctore; qui licet quinque supra quinquaginta consta- ret foliis grandibus, sitque Iaponum formatu difficilis character, illud ta- men sesquidie absoluit. Post hæc sanctis illis Almeida prolixè salutatis, Cangoxiua quo se receperat, breui reuocatus est in Bungum, vt à Turria- no mitteretur ad fidei facem regnis duobus inferendam, horum aditus pandebat diuina benignitas, viri magnanimi egregia opera, quæ multis va- ria, mirisque casibus, digna est quæ ab initio cognoscatur.

Qua Saicocus, insula, siue vt vocatur ab aliis Scinus occidentem spe- ctat, longo tractu potest peninsulam efficit, scinditurque in quatuor brachia, horum quod situm est ad septentrionem, contiguum insulæ, re- gnum Omuræ continet, ab aliis Vomuræ, vel vmbre nominatum, latine *ingens locus*, et si est angusti circuitus, & Regi Arimæ, cui ab austro confi- ne est, olim vesticale, huius Rex moriens anno lapsi sæculi quinquage- simo, filium reliquit ex Sinenfi susceptum pellice, proin à Regina & duodecimviratu (penes quos rerum administratio) natalium vitio re- gni spe exclusum, quanquam id Regio sanguini delatum vt in Goto ditio- ne quadam modica potiretur, ex qua more Iaponum Gotondonus dictus est. Regem Omuræ defunctum propinquitate regni & generis contin- gebat Chengandonus Arimæ Rex, duorum parens liberorum, quorum natu maximum Icatam seu Regem, iam decrepitu dixit; alterum no- mine Chumitandam, priuata contentum fortuna, species, supra Iapo- nem eximia ornabat; animus Europæo quam barbaro propior, libera- lis, officiosus, comis, & forti concolor in quam euectus est; nam à Re- gina Omurenfi adfuit in filium, consulto procerum & populi, Rex ac- clamatus est: iam duodecim regnabat annum, cum in eius manus inci- dit libellus à P. Villela compositus quæsitæ Iaponum continens, & res- ponsiones quibus diluerat seorsum singula; huius ergo libri lectitatio- ne, vel iis etiam quæ ex seruido Christiano, fratre Præfecti Omurenfis, de Christi lege sapius audiebat; sic erga illam affectus est, vt acceden- te item spe commodi nonnulla, daret in Bungum literas ad P. Turria- num, quibus illi vnum è suis portibus ad Lusitanorum commercia defe- rebat inimmunem ab anchoratio, & quouis alio vesticale; tam plenè verò Christianorum vsibus addictum, vt intra duas ab ipso leucas domum fi- gere fas esset nemini nisi Christiano, vel Turriano annuente. Vocochura portui nomen est, Firando abest milliari vigesimo altero; leucas exteri- ori ambitu duas claudit intrus scindit se in reductos sinus, multosque in vno portus aperit minores, nihil potest illic ventorum vis noxia, fau- ces illius à tempestatibus parua insula defendit, & ab alto irruentes frangit: portenderant quædam, Chumitandæ consilium signa, vul- garibus maiora; ad insulam enim cum applicuisset Petrus Barretus nobilis Lusitanus, tribus primam sub noctem continentibus diebus

27. *ch*
Vocochura
portus à Re-
ge Turriano
datur ad
fund. illic
Christiani-
tatem.

imminentem portui crucem in aëre, cum sociis omnibus spectarat. Crucis figura & color non proditur, dubium non est celsiorem natura causam habuisse, idcirco Barretus huius monumentum, in ea insula crucem ligneam dedicauit. Cæterum Vocoxuram Turriano dum offert Rex Omuræ, huius vel quæstusosi officij æmulus Rex Firandi vel suamet cupiditate actus, ad Turrianum, & ipse scribit, absturum se ab exagitantibus Christianis, & potestatem facturum amplissimam promulgandi suis Euangelij, tantum ne suis à portibus Lusitanorum naues absterent; adhibendum porro ad hæc negotia Turrianum putarant hi Principes, quod certò crederent, ubi iudicasset Christianisuro conducibilius, eò Lusitanos, naues, & commercia versuros: ob hoc Turrianus Almeidam, Funaium Cangoxima acciuit, & principio Iunij Facatam cum F. Iohanne Fernandes milit, remansuro illie vice Damiani, quem conuersione Optimatum centum, mirificè alacrem, socium duxit Almeida, sed cum Vocoxuræ neque Chumitandam, nec eius ministros reperisset quibuscum de conditionibus oblari portus statueret, Firandum vela fecit, ubi dum grauiter afflictos solatur Christianos, nuntiat adesse Turrianus, senem optimum ad hoc iter inopinus euentus adegerat, alioqui rei Christianæ plurimum obsuturus, dum pendent ab Rege Firandensi proposita, Firandum nauis Lusitana in portum subit, Indorum & Sinarum gaza pretiosissima locuples, amens gaudio apud se Rex impius, impetare sibi non potuit, quin ad Christianorum opprobrium simplicitatem suam accusaret, qua putasset aliud Lusitanis pecunia, & Lucro esse antiquius; scisse illos abundè quantis odiis & modis sæuiret ad extirpandam ipsorum legem; hoc si Lusitani vel minimum, vt sunt acutissimo sensu doluissent; haudquaquam profectò à Bungensi, qui Christianos ad eò deperibat, ad se fuisse diuersuros, vt Firandum suam, suis opibus ditarent, his homo scelestus, timorem suum mulcens peiora parabat Christianis. Fefellit meditata barbaries hæc parantem, accepto Turrianus, & qui erant in Bungo Lusitani, de nauis appulsa nuncio, & Firandensis Regis contumeliosa iactantia, decernunt hominem docere, an esset pecunia Lusitanis, carior pietate. Scribunt illicò ad Præfectum nauis Lusitanæ, togant omnes facessat eo loco & præ illis cognatus in portum alium succedat, esto lucro id fieret magis sero, minusque opulento; quicquid hinc sibi decederet commodi Deo donet, & Religioni; Christianæ decus pietatis, genti suæ proprium asserat, nec patatur suo illo in portum ignominiosum ingressu, minui aut perire: ad hæc vt intelligeret Firandensis, apud Lusitanos posse omnia Turrianum in iis quæ cultum diuinum tangerent; institere id iter susciperet ipsemet, vt quod ipsi valdè optabant factum, eius arbitrio fieri videretur. Præfectus ex æquo magnanimus, & pius, gratulaturus aduentanti, nauis suam quàm potuit magnificentissimè vestitam, explicatis vexillis decorauit, præsentem verò salutationis honorem torius armamentarij tonitru dixit, ex quibus Firandensis cepit iam aliter sentire de reuerentia quam apud Lusitanos obrinebant Pa-

tres,

tres, sed multò certius paulò post, cum in salutato portu inhospito, nauis puppi Firandum conuersa Vocoxuram abscellit, sparsa priùs consultò fama, vitandam Lusitanis terram, cuius Princeps legem ipsorum tyrannicè premeret; ac Firandi quidem Christianos grata opinio aliquantum erexit, fore ut Rex suo damno cantus abstineret se ab iis diue-xandis; sed aliunde abiicit grauius Turriani discessus, pænè ante ablati quàm benè conspecti, ventitabant Vocoxuram nauiculis, viceni, & triceni, & coram præ lachrymis loqui non poterant: illorum consolationi, ne deesset, simul idoneis firmaret monitis F. Ioannem Fernandem Facata accersit, quòd confitentibus audiendis, & sacro epulo pascendis vix ipse sufficeret, ac ne sic quidem sufficiebat utriusque dies; vigilabantur noctes in concionibus, in precatone, flagellationibus & supplicationibus publicis, ad mentem sacræ confessioni preparandam: interim portus Vocoxuræ solenni rescripto Chumitandæ Christianis donatus incipiebat habitari, & ea quidem frequentia ut cum vix antea piscatorum domus tres aut quatuor numeraret; ex affiniibus regnis, quin, & Meaco tam multi confluerent ut in numerosum euaderet oppidum.

Menses aliquot dederat Turrianus nouæ illic fundandæ Christianitati, cum eius conatus, & Chumitandæ liberalitatem Deus splendide coronauit, illuminauit enim optimum Principem tam copiosa diuinorum perspicacitate, ut Christianus vnâ prope fieret, & sanctus, colebatur anno 1563. verni ieiunij hebdomas altera cum Vocoxuram improuisus venit, quasi Turriano visendi honorem gratificaturus, & domum in pignus beneuolentiæ, cui maius pretium dantis manus quam materia fecerat, die proximè sequenti domum nostram rogatu Patris, dignatus est sua præsentia, subque ad mensam accubitu, ad quam illi nobiles Lusitani cultu Regio ministrarunt. Inde solus cum solo Turriano in sacram ædiculam concedit, vbi Deiparæ cum infante in brachiis filio, penicillo expressa imago, altare decorabat: ibi Rex Vocoxuram se ait ob hoc tantum venisse, ut de lege diuina explanarentur sibi aliqua viua voce; nosse iam quantum ab iis dissideret, quæ in Iaponia seruabantur: cui essent ad manum varia semina, prudenter agere si quam optimo agrum confereret; semen hoc esse Dei nostri legem: velle se illam corde intimo condere quòd satus esset pacis, & æternæ vitæ; nec fore apud se sterilem, atque emortuam, sed ab se suorum omnium animis insertum iri, ad hæc emicuit gaudio pectus boni senis, absque mora Fernandem accersit cui erat expeditior sermo Iaponicus; explicantur coram principia fidei, de Deo præcipuè, & excellentia diuina, nec fuit aliquid tam subtile, & nouum quod ingenium Principis non bellè caperet: iamque primæ huic scholæ sat datum fuerat, recedebatque Rex animo emollitus, quod uti postea retulit, obseruasset infantem è sinu Virginis, defixos in se quocumque se verteret, semper oculos habuisse (siue ars pictoris seu miraculum id fuit) & sibi nescio quid interiùs in aurem cordis tacite suggessisse, quod nondum satis perciperet: tunc illi stabellum obtulit

Turrianus (quod solent Iapones ad delicias gestare) Iesu nomine pulchris coloribus impressum circum radiis, & cruce desuper, uti usus est coronato, quo attentius inspecto, auebat scire Rex quid hæc innuerent, sed frater Fernandez prudenter eam rem distulit, causatus illos characteres significatu compendiario mysteria claudere, quæ nisi per ortum, & tempus valde vacuum euolui non possent. Die itaque postero en adest denuo sub occasum solis, ut de iis mysteriis audiret, seclulisque tunc cæteris aulicis vnum secum admisit Ludouicum Omurensis Præfecti germanum, & hæc altera ut dicam schola, in horam tenuit ante ortum diei secundam, ad eum Rex orbis conditi audiendis successibus hærebat captus, seruatoris aduentu, futuris post omnium vitam; supremi iudicij tribunali; & ex eo bonis, & probatis cum Christo in cælum adiscendis; præcipitandis verò in sempiterna incendia sceleratis: de quibus dubitationes tam appositae proponebat, ut palam faceret probè ab se omnia comprehendere; sed cum catenus de Iesu nomine sileretur quod erat stabello intextum, exegit promissam illius expositionem, dicentem verò de Christi cruce nomini appicta, & de Imp. Constantino, illius in cælo aspectu mirabili, ad certam erecto victoriam, tandemque victore, audiuit attonitus, & mirè gestiens veneratus est illam reuerenter, voluitque à F. Fernandes, cruce verba subscribi, *Per signum crucis de inimicis*, &c. cum oratione Dominica, & Mariæ salutatione: causas inde quæsiuit quadragenarij quod tunc colebatur ieiunij iisque perceptis, festos per annum dies tam statos quam mobiles, sua sibi descripsit manu, illosque insuper quibus esset solenne Christianis abstinere se ab esu carniū, & hac in præsens lætus notitia discessit: die autem proximè sequenti Ludouicum ab se Turriano legat; fatetur se victum, expugnatumque vi veritatis qua lex sancta pollebat, denique Christianum se esse, ac ut sibi primum diuino beneficio daretur, regnum prole mascula stabilire, professurum se publicè Christianitatem, & inaugurandum sacro Baptismate, hæc dum expectaret, rogare interim ut crucem ad pectus liceret sibi apertam gestare, quod annuens Pater hominis pietati, vehementer illum animauit ad sperandum magna fiducia, petendumque à Deo filium, se verò id quoque eius nomine petiturum. Deinceps Omuram profectus elaborandam sibi ex auro crucem iuber, eaque in pectus de collo pendente conspicuus, fratri suo Regi Arimæ se sistit; rogatus ab eo num esset Christianus, liberè respondit Christianus, & animaduertens id illi handquaquam displicere, ad audendum maiora confirmatus est. Hos minutiarum apices, in quouis alio forsitan negligendos, in Chumitanda certè censui numerandos, in quo ut postea videbitur nihil fuit exile, nihil non dignum illustri posteritatis recordatione. Omura Vocoxuram reuertit ad tempus maioris hebdomadæ, optauitque per suum apprimè fidelem Ludouicum à P. Turriano, ædificandæ sibi prope Ecclesiam domui aream, velut omni se portus illius exuisset iure, ex quo illum Christo donauerat, fecit eidem condendarum, & promulgandarum legum potestatem in gratian fidei, sed iis addidit ab sese, quicumque circum longè

longè Ethnici habitarent, dictis diebus conuenirent ad audiendum de Christi mysteriis; menses ab hac Regis Vocoxuram profectioe altera; vix duo fluxerant, cum vxorem suam Camizamam Reginam, feceru de se concepto grauidam lætatus, promissi Deo, & Turriano fidem sanctè ac celeriter liberauit; venit ipse triginta stipatus nobilibus, magnam partem suo ad sacra Christiana magisterio paratis eademque secum Religionis veræ generositate alacribus, neque tamen prius à Turriano Baptismum tentauit poscere, quam significasset per nuntium, haud ita sibi futurum in promptu, Bonziorum cœnobita, ipsosque Omura Bonzios extirpare, vti forte iubebat Christiani sanctitas muneris; se quidem Regis Arimæ germanum, idolorum cultoris, sed tamen clientem beneficiarium esse; Bonzios ipsos magnis affinitatibus fulciri; pronumque iis fore, seditione urbem, Regnum tumultibus miscere; posse attamen illos arte alia subruere, intactisque ab igne illorum domibus; pedetentim quidem, sed tandem funditus reuelli; succisa videlicet quam accipiebant quotidie ab Rege sportula ex quo erat necesse consequi vt vitam, aut solum præ fame verterent. Hæc si Turrianus probasset sufficere, sacrum ab eo lauacrum se petere. Annuenti ergo se illi sistunt, & nocte audiendis de Deo & fide illius, sermonibus traducta, sub aurore lustrandi accedunt, Rex positus genibus, ad eius latera nobiles, clara omnes voce; fidei summam simul pronuntiant, tum cœlo atollunt brachia vt mos illic orantibus facere; denique Rex primum Chumitanda, demissione animi singulari, vitali ex fonte renascitur, & Bartholonæi (qualem deinceps vocabimus) nomine insignitur; inde suo quisque alij ordine lustrantur, haud certè placendi studio, vel Principis sui adulatoria imitatione; sed prorsus ex vero, atque ex animo, Rege iis hanc laudem tribuente, neminem inter illos esse, cui certum non esset Christi legem amplecti, quantumuis Regem attendisset in superstitione pertinacem. Regeneratus Christo Bartholomeus Rex Omuræ, diem vix vnum à curis vacuum Vocoxuræ cum Turriano piè duxit, statimque à fratre ad ducendum accitur exercitum aduersus Principem confinem; nec mora profectus, prodere illico apertæ signa pietatis, etiam supra quàm esset pollicitus. Solunt quoque lapones, armorum Deum nescio quem, & eum gigantis effingunt corpore, gallo scutarie illius galeæ acroteriis incubante, Maustem eum appellant, & in eo quàm illis insignibus, quàm vocabuli specie nonnulla, Martem nobis veterem repræsentant, vel eius consimilem: scitantur ex eo, & accipiunt responsa, belli dubiis rebus; sanctèque obseruant vt eductæ in aciem copie, ante illius traducantur ædem, & simulachro militum singuli, proclinatione corporis venerationem, & demissione armorum signorumque exhibeant. Sed enim stylo longè ab hoc diuerso Rex Omuræ Deum illam salutauit: nam ad eius templi fores constiterat, cum gradu suppresso exercitum omnem mandat subsistere; tum in oculis omnium, monstrum illud, suo iussu altari deiici, &

coram sibi toto templo ad pedes raptari; stricto mox ardens acinace, per gallum, & galeam, medium diuidit simulachro caput, aiens proli quod-
 ties tua fraude sum falsus; neque his ad vindictam satis; simulachri reli-
 quias cum templo incendit, crucemque interea paratam, grandem de-
 figit eius loco, quam & ipse imprimis, & cuncti post illum duces, &
 milites venerabundi adorarunt. Exin cum iam in castra venisset, Dei quam
 fratris negotium, laud segnius gerens, etsi ab regno procul, nec pro-
 cul ab eo per Bonzios ad defectionem concitando, caelo tamen confi-
 sus; quaecumque in sua extarent ditione simulachra, & templa incendio
 damnauit, & deleuit; Bonziis iras, & rabiem, inra fremitus, & execera-
 tiones prementibus; sed de huius Principis laudibus, & fide in Chri-
 stum (pro qua regno etiam pulsus est) ineluctabili, atque intrepida, cum
 magna suppetant, pauca saltem, & breui, non sinit hic locus, posteris
 negari. Dum ergo in castris haberet exercitum, erudiebat milites diuina
 lege, trahebatque tam multos ad expetendam gratiam sacri fontis, vi-
 tamque suo ab exemplo ducendam, ut eius manipuli & cohortes, de
 Choris Religiosorum plurimum referrent, cruce singulos donabat, quam
 aperto gestabant pectore; mittebat paucos simul ad aliquem e nostris,
 qui forte abesset propius, ut rite ab eo tingerentur, iisque mox reuersis
 alios, atque alios submittebat: quis quid in fide ambigeret, vel minus
 caperet, eius se publice doctorem professus est fore, utque interdum apud
 suos magistri officio fungeretur, noctu fiebat nostrorum discipulus. Prae
 omnibus titulis Christiano se praecipue iactabat, dictitabatque se Christi
 seruitute, quam Regni corona nobilitatum illustrius: rotundam armatus,
 utroque ab humero ferebat laminam, Iesu nomine encausto infusam;
 crucem auream ad pectus; precatoriam e cinctu coronam isque ferme
 idem, cultus omnium eius aulicorum: acturus cum P. Turriano, enses
 deponebat, magno apud Iapones prodigio, praesertim Principes, quo-
 ties adesset operaturus sacris ex Patribus aliquis, sacrificio diuino quo-
 tidie intererat, nec pigebat horas interdum solidas illud expectare, nec
 promiscue in templo eum pauperibus aequè ut cum diuitibus versari; om-
 nes aequè secum Principes arbitratus, ex quo facti fuissent Christiani,
 ostento modestiae, in superbissima gente singulari: ac ne sibi obicerent
 Bonziji parsimoniae sordidae notam quandam ex quo ceperat Christo
 militare; sex millibus pauperum, lautum epulum dedit. Regem Arimae
 Germanum per Patres & literas argumentis omnibus, & precibus solli-
 citauit ad Christiana sacra. Camizamam uxorem Reginam, vnum hoc
 ab se tantummodo, diu multumque flagitantem ne nouis Religionibus,
 passimque iniuis, auitam mutaret; spreuit tanquam deliram; & eo pau-
 latim adduxit, ut cum honorariis puellis, complecti vellet eam legem
 a qua tam dire abhorrebat, quod factum ab ea post paulum cernenius;
 quid plura etiam parenti armatus occurrit addictissimo Bonziis, & Neo-
 phytis Cocinozuensibus maxime infesto, immisitque illuc militarem
 manum, quae inde ministros extruderet aegros a quibus incolae miserè
 vexabantur:

vexabantur : sunt hæc Bartholomei Regis primigenia decora, in quouis alio fanè ampla, in hoc præ aliis quæ sumas de illo narraturi, tenuia, & propemodum nulla.

Hoc eodem anno 1563. principio Iulij Vocoxuram appellunt Ludouicus Froes, & Ioannes Baptista Montius Ferrariensis, ambo Sacerdotes, quorum aspectum, & amplexus tam prolixè sibi gratulatus est Turrianus, vt circum præsentibus excideret lachrymæ; nempe sibi videri denuo viuere, quin & deinceps vitæ saturum, votorum in hac vita compotem esse, postquã haberet quibus lectam illam Christianitatem relinqueret, senem se, agendo, & ferendo fractum, gressusque baculo ægrè satis regentem, multò magis regendæ illi Ecclesiæ iam esse impari, fratrem quoque Ioannem Fernandez relictum sibi à Xauerio socium lento morbo petire, ærumnosis contracto immodicisque laboribus; creuere senis decrepiti gaudia professione votorum trium quam à triennio idcirco distulerat, quod deesset Sacerdos qui vice Præpositi eam exciperet. Excepit illam Ludouicus Froes Assumptæ in cælum festo Deiparæ, quo eodem olim Iaponiam, ante quatuordecim annos Xauerio comes attigerat: non defuit suæ celebritati symphonia, pueros ad hanc F. Arias Sancius, Vocoxuram ex Bungo duxerat, doctos solennia cantuum plectendis fidibus ornare; sed his multò iucundiùs sonuit Turriani vox ipsa, sensus animi pios, interceptosque singultibus palam omnibus testata, flebat vnà & Froes rem sacram faciens, licet febris tunc valida æstuarer, flebant quos magno numero cõegerat pietas ad cohonestandam lucem patri suo optimo gloriosam, qui mensa denique ab eo recreati ad lætitiæ cumulum, nullo paupertatis, aut diuitiarum discrimine, mixtim vnà sumpsere prandium; vulgato duorum ab India recenti auxilio, quisque illos sibi destinare, & Vocoxuram nuntios mittere qui cupidè illos flagitarent, in quo efficacior nemo, Antonio illo eiusque coniuge sanctarum dynastis insularum, de quibus dictum in tractatu Firandensi, dedere literas supplices quinis aut senis nauiculis iteratas, quibus denique perorabant, nisi obtinerent quod tantopere postulabant, adfuturos quamprimum filios ipsorum duos, nec Turriani genibus ante auellendos, quàm postulata impetrassent; nec ire in castum apud illum tot preces, promisit ipsemet profecturum se ad illos ocyùs Firandensis iram nihil veritus, cui ob auersam Firando Vocoxuram Lusitanorum nauim, erat magnopere inuisus, morbo tamen oppressus lethali, sua & illorum desideria distulit: sed anni huius exordio, tam multa illic mira que præstiterat, vt de iis Iapo quidam pius volumen scripserit, menses tantùm complexus duos quos in vineam illam impenderat, nec alia referens, nisi quorum fuisset ipsemet spectator, & restis. Scimus præterea Lusitanos duos Turriani amicos, & comites in excursionem illa breui, Neophytorum religione, & sanctimonia sic muratos, vt eorum alter Societati nomen daret, alter qui erat vxoratus institueret vitæ rationem cœnobitis quoque inuidendam, illi ad pedes Turriani consuetum singultus & lachrymæ ob nauos ceteroqui le-

28.

Xhamabon.
& Cocino-
zij conuer-
sio.